УДК 821.133.1-94.09:81

СУЧАСНІ ФРАНКОМОВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БІОГРАФІЧНИХ ТЕКСТІВ: ПРОЛЕГОМЕНИ

Аліна Олексіївна Громик
hromykalina@yahoo.fr
Асистент
Кафедра романської філології та перекладу
Здобувач
Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Вул. Коцюбинського, 2, 58000, м. Чернівці, Україна

Анотація. Окреслено основні напрямки дослідження біографії як тексту у франкомовній гуманітаристиці. Описано структурні та функціональні особливості біографічного тексту (дискурсу), зокрема як основи фікціональної біографії. Висвітлено термінологічний апарат, яким послуговуються дослідники не лише літературознавчих, а й міждисциплінарних розвідок, зокрема „фікціональність", „біофікція", „фікціональна біографія". Розрізнено поняття агентів твору та наративу, наголошено на їх дискурсивно-наративних функціях, зокрема на відношеннях між автором, суб'єктом та об'єктом біографії. З'ясовано, що, життєпис як наратив вивчається у двох протилежних полях – полі референційного та полі фікціонального, зокрема фікціональна біографія набуває форм різних літературних жанрів, поєднуючи риси фікціонального та фактуального. Розмежовано два основні полюси – „полюс роману", який висвітлює питання фікціональності, та „полюс есею" , який сприяє вивченню біографічного етосу, який у свою чергу відіграє важливу роль у відношеннях етосу суб'єкта й об'єкта біографії як тексту.

Ключові слова: біографічний текст, біографічний наратив, біографічний дискурс, біографічний етос, актуальне / фікціональне.

Останнім часом франкомовні гуманітарні науки й міждисциплінарні літературознавчі студії активно досліджують біографічні тексти, а отже, поняття *біографія як текст* зазнає постійних змістових трансформацій. Оскільки в художніх творах дедалі частіше стираються межі між реальним і фіктивним, розмиваються рамки жанрових форм, а біографічний текст набуває рис автобіографічного, це приводить до творення змішаних жанрових форм. Велика кількість понятійних неологізмів

© Громик А., 2014

демонструє появу жанрово-стильових форм, так би мовити, поза законом („автофікціональність", „біофікціональність", „романізована біографія", „*non-fiction novel*", „вимріяний життєпис" тощо), наукову доцільність яких обґрунтували, серед інших, французькі літературознавці Ф. Лежен („Автобіографія у Франції", 1971; „Автобіографічний пакт", 1975) та Д. Медлена („Біографія", 1984).

На думку відомого літературознавця Д. Віара, сучасну жанрову парадигму біографічних текстів можна уявити у формі п'ятикутника, вершини якого утворюють „поезія, фікціональний (тобто художній) твір, есей, біографія, автобіографія" [16, с. 338]. Отже, очевидно, що прозовий текст у формі фактологічної оповіді або біографічного роману втратив своє майже виняткове право на використання біографічного тексту. Сучасні біографічні тексти більше не дотримуються постулату, що життєпис повинен ґрунтуватися конче на основі документальних фактів. Біографічні тексти чимраз частіше відкидають референтність, заміщаючи її фікціональністю, при цьому суб'єкти біографії навмисне наголошують на суб'єктивності своєї оповіді, що проявляється не лише через мовлення, яке, безперечно, суб'єктивне, – нерідко письменники користуються біографічним текстом для вміщення власного світогляду в життєпис іншого. Отже, мета нашої розвідки – окреслити основні напрямки дослідження біографії як тексту у франкомовній гуманітаристиці, висвітливши структурні та функціональні особливості біографічного тексту (дискурсу), зокрема як основи фікціональної біографії.

Під фікціональною біографією ми розуміємо життєпис відомої реальної особи, здійснений іншою особою з опорою на документи, свідчення, соціокультурні та історичні факти. Таким творам притаманне глибоке занурення в духовний світ зображуваної особи, а також поєднання вимислу й домислу, але здебільшого тією мірою, в якій вони не спотворюють конкретно-історичний фактаж. Загалом, у процесі написання такого твору об'єкт реальної історії перетворюється на об'єкт авторської рефлексії, де важливу роль відіграє естетичний імператив – свідоме прагнення письменника відтворити життєву біографію реальної особистості так, щоб вона і була цікавою для реципієнтів, і приносила естетичне задоволення. Незважаючи на те, що фікціональна біографія (біографія як текст) має риси як документальної біографії, так і художнього твору, її основу складає біографічний текст – текст як біографія.

Методика вивчення біографії як тексту залежить од термінологічного апарату, яким послуговуються дослідники.

Визначне місце в цій термінології посідає поняття фікціонального, саме воно знаходиться в серці змісту терміна фікціональної біографії – жанру, який позначив франкомовні біографічні тексти останніх десятиліть. Відомо, що в 70–80-ті роки минулого століття досить сталі параметри автобіо- та біографічного текстів у своїх творах піддали сумніву представники французької „нової критики" – Р. Барт („Ролан Барт про Ролана Барта", 1975), С. Дубровські („Син", 1977) та А. Роб-Ґрійє (трилогія „Романески", 1985–1994). Щодо художньої літератури, то біографічний текст зазнав впливу поняття фікціонального ще наприкінці XIX століття з появою „гібридного" біографічного твору М. Швоба „Уявні життя" („*Vies imaginaires*", 1896). Сучасне „відродження" і навіть сплеск фікціональних біографій відбувся у 1980–90-х роках у творах багатьох французьких письменників, зокрема, „Невідомі життя" (1984) П. Мішона та „Записки на табличках Апроненії Авіціа" (1989) П. Кіньяра.

Як бачимо, перегляд поняття „біографія як текст" відбувається під впливом нового тлумачення змісту поняття „фікціональність". В українському літературознавстві *біографію як текст* вивчали серед інших літературознавці М. Бахтін, О. А. Галич, О. О. Дацюк, Л. В. Мороз, А. Г. Цяпа. Проблему співвідношення реального та фікціонального в зарубіжній художній літературі досліджували Ж. Женет, Ж.–М. Шафер, К. Амбурже, Д. Кон, Д. Віар, Дж. Сьорль та ін. Так, Ж. Женет у класичній праці „Фікція та Дикція" (1991) розширює перелік критеріїв художнього твору, вивчаючи його з позиції присутності в ньому „фікції" та „дикції". Фікція – це тематичний критерій, який характеризується наявністю уявних ознак об'єктів і базовими правилами. Щодо дикції, то література характеризується наявністю формальних характеристик та умовних правил, які залежать від вільного естетичного судження [10, с. 31]. А Ж.–М. Шафер у класичній у цьому контексті праці „Що таке фікціональність?" (1999) розмірковує над різними формами та функціями фікціональності в художньому творі. Вчений поєднує антиміметичний платонівський підхід (*вигадка „feintise"* у фікціональному) з арістотелівською концепцією фікціональності як модальності сприйняття (*modalité de la perception*). Відтак він висвітлює різні аспекти мімезису, коли імітація, вигадка, знання та репрезентація зіставляються з міметичною діяльністю. Звертаючись до засад психології, Ж.–М. Шафер прагне краще зрозуміти антропологічні основи фікціональності та приходить до висновку, що фікціональне міметичне відтворення є однією з основних рис людини. Науковець вивчає також ужиток фікціональності в

художній літературі, художній фотографії, малярстві, кінематографі тощо. Автор розвідки підкреслює важливість естетичної функції фікціональності.

Терміни „біофікція”, або „фікціональна біографія”, увів у науковий обіг французький учений А. Буізін. Він означає художній твір у формі реалістичної біографії вигаданого персонажа або вигаданої біографії реального персонажа. Варто зазначити, що сучасна французька література багата на фікціональні біографії, серед яких перерахуємо найбільш значимі у франкомовному літературному полі – це книги з біографічної трилогії Ж. Ешноза „Равель” (2006), „Бігти” (2008) та „Блискавки” (2010); романи Е. Карера „Супротивник” (2002) та „Лімонов” (2011); п’єса Б.–М. Кольтеса „Роберто Зукко” (1990); практично всі твори П. Мішона та т.ін. Щойно вийшов друком біофікціональний твір відомого французького письменника Олів’є Ролена „Метеоролог” (вересень 2014), що являє собою вигадану біографію реального персонажа – нашого співвітчизника (він народився в Україні) Олексія Вангейгейма, першого радянського метеоролога, який загинув восени 1937 р. у Сандормосі в числі 1111 розстріляних в’язнів тогочасного тоталітарного режиму.

Окрім того, теоретико-методологічний корпус вивчення біографії як тексту зазнав впливу, так би мовити, ззовні, тобто біографічний текст став об’єктом дослідження не лише літературознавчих, а й міждисциплінарних розвідок. Дослідники біографічних текстів використовують праці, написані вченими в галузі інших гуманітарних наук, зокрема, соціологами Д. Берто („Ідеологія біографії”, 1976) і П. Бурдьє („Ілюзія біографії”, 1986), мовознавцем Д. Менґно („Життя у творі. Біографічне у філософському дискурсі”, 2012) та антропологом Л. Бонолі („Фікціональність, епістемологія та гуманітарні науки”, 2010). До вивчення проблеми творення біографії як тексту доєднуються фахівці з нейропсихології (Ж.–П. Шанже, С. Деаан, А. Бертоз), які враховують важливість когнітивного аспекту індивідуального та соціального суб’єкта, а також особливість емоційного зв’язку з агентами світу, який репрезентується суб’єктом біографії. Так, психолог Ж. Делей у праці „Розлади пам’яті” (1942) діагностував, що явище, яке в літніх людей називають втратою пам’яті, є радше втратою здатності впорядковувати спогади про життя в наратив або текст. Отже, цей висновок показує окремішність поруху структурування життєпису в текст і змісту самого тексту.

Критичне опрацювання біографічного тексту неможливе без розрізнення понять „автор біографії” (агент твору), „наратор біографії” (агент оповіді), „суб’єкт біографії” (агент життєпису) „висловлювач біографії” (агент дискурсу), з одного боку, та „читач біографії” (агент твору), „персонаж біографії” (агент наратива), „об’єкт біографії” й „реципієнт біографії” (агенти життєпису) – з іншого. У біографічному або автобіографічному творі, більш ніж у будь-якому іншому, необхідно розрізняти поняття автора, тобто того, хто існує в реальному світі („в плоті і крові”); наратора – того, хто функціонує в тексті, себто у світі слова; читача, який може бути експліцитним або імпліцитним; оповідача, тобто суб’єкта наратива, подоби якого набуває автор у процесі письма. Більшість наукових студій, що використовують цю термінологію, задаються питанням референтності, зіставляючи функції автора та наратора біографічного тексту, міркують над тим, що з описаного наратором репрезентує правду з життя автора, а що є вигадкою (картина світу, яка існує лише в тексті), а що з цього має свій референт, тобто реальну історію, яка існує поза текстовою реальністю. Отже, життєпис як наратив вивчається у двох протилежних полях – полі референційного та полі фікціонального. Референційне (або фактуальне) ставить собі за мету усвідомити реальний досвід та відображається в таких жанрах, як автобіографія, мемуари, приватний щоденник, спогади про подорож, листування тощо. Інше поле складає фікціональна література. Фікціональна (або художня) біографія набуває форм різних літературних жанрів – це роман, новела, есей, поезія або драма. Вона поєднує в собі риси як фікціонального, так і фактуального, але обов’язково зберігає статус вигаданого, тобто художнього твору.

Щодо класифікації жанрових особливостей творів, які використовують біографічний текст, то Д. Мадлена вписує їх у три часові парадигми: 1) класична біографія, кількісні та якісні норми, якої залишаються сталими від античності до XVIII століття; 2) роман-біографія (XVIII – початок XX століття); 3) сучасна (авто)біографія, створена під впливом „етичної відносності, психоаналізу, перетворень історичної епістемології (гносеології)” [13, с. 34]. Французький науковець вивчає також питання біографічної естетики, розмежовуючи два основні полюси – „полюс роману” (художнього) та „полюс есею” (документального). При цьому жоден життєпис повністю не відповідає одному-єдиному полюсу, а лише тяжіє до одного з них. Саме „полюс роману” виносить на світло питання фікціональності, тоді як „полюс есею” сприяє вивченню

біографічного етосу. Есеїстична та романічна моделі художнього твору починають зближатися з XVII століття. Глибоких змін зазнає саме „полюс роману", який відмовляється від фіктивного світу на користь реального, тобто надає перевагу як суспільним, так і індивідуальним реаліям. Протягом двох століть автори документальних біографічних творів та романісти запозичували один в одного методи письма. „З метою змалювання життєвої правди роман запозичує біографічні або автобіографічні елементи; з метою досягнення логіки персонажа біографія тяжіє до вигадування його внутрішнього світу" [13, с. 167]. Потреба у психологічному аспекті при творенні персонажа біографії спонукає до вкорінення романного елементу у французьку біографічну традицію. Отже, автор документальної біографії звертається до своєї уяви для того, щоб суб'єкт біографії сприймався як персонаж роману, тобто як агент фікціонального. При цьому він вдається до вигадки, поєднуючи жанри роману та документального есею, зовсім не для того, щоб приховати певні події з життя об'єкта біографії або замаскувати лакуни фактуального. Тоді як автор художнього твору вибирає із суспільної реальності події, прототипи героїв і вибудовує з них свій наратив. Таким чином, використовуючи документальний матеріал, він вписує фактуальне у простір фіктивного.

У багатьох дослідників біографічного тексту викликають інтерес відношення, які вибудовуються між об'єктом та суб'єктом біографії. Аналізуючи дискурс фікціональної біографії, французький дослідник Ф. Реґар помітив, що між автором біографії (*biographe*), суб'єктом біографії (*biographant*) та об'єктом біографії (*biographé*) відбувається „міжсуб'єктивна взаємодія у вищому ступені" [15, с. 26]. Питання відношень між біографом та його суб'єктом біографії складає одну з тем серед міркувань про біографічне, яке є водночас дискурсом про іншого та висловлюванням про себе. Задля висвітлення дискурсивних форм біографічного тексту сучасний французький мовознавець і філософ Д. Менґно увів поняття біографічного. На його думку, біографічне, як філософська категорія, підтверджує наявність у тексті біографічного дискурсу, що структурує й визначає, зокрема, фікціональні біографії. Питання біографічного дискурсу в художніх творах пов'язане з відношенням реального та фіктивного, вигаданого й уявного. Тому „лише комунікативна ситуація іноді дає змогу розрізняти серйозне та розважальне, роман та біографічний роман, коли текстуальні маркери відсутні" [14, с. 236]. У зв'язку із цим, виникає питання про межу між біографічним та

автобіографічним. Як наголошує Д. Віар, тут необхідно „зрозуміти, що входить до складу Я від іншого" [17, с. 18], як з'являється постійне напруження між Я та Він.

Дослідники біографії як тексту звертають також увагу на те, в який спосіб біографічний текст дозволяє спостерігати за виконанням суб'єктом біографії функції наратора, що видозмінює відносини, котрі суб'єкт біографії встановлює між собою та об'єктом біографії. З одного боку, автор біографії мусить ототожнювати себе із суб'єктом біографії, що робить з нього більше історика або журналіста, ніж митця, оскільки традиційний жанр біографії не виконує функцій художнього твору. З іншого боку, мета автора біографії – донести до читача логічно впорядковані фактологічні відомості життєпису. Але „факт сприйняття реального буває лише суб'єктивним, тобто він фіктивний і залежний від суб'єкта" [17, с. 24]. Оскільки функція біографії як тексту полягає також в описі реальності, таке онтологічне сприйняття проявляється в стильовій манері біографічних текстів, тобто через письмо, репрезентований світогляд, домінантні теми тощо.

Проблемним питанням дослідження фікціональної біографії є текстове проявлення фікціональності. Деякі науковці, наприклад Дж. Сьорль, вважають, що неможливо виявити ані текстуальні, ані семантичні чи синтаксичні маркери фікціональності. Натомість, Ж. Женет та К. Амбурже зазначають, що фікціональний наратив можна схарактеризувати за допомогою певних граматичних категорій (часів дієслів, просторових і часових прислівників тощо). Окрім текстуальних та психологічних ознак, існують розбіжності у представленні одного і того ж об'єкта біографії різними авторами біографії. Вони заповнюють документальні лакуни фікціональними елементами, акцентуючи увагу на одних фактах та опускаючи інші, або ж навпаки. Отже, дослідники біографічної фікціональності схильні ділити всі біографічні наративи на два протилежні класи: фікціональні і фактуальні. Перший клас містить романи, балади, оповідання, другий – історіографію, біографію, документалістику (есей). Таким чином, жанри біографічного роману й біографічного есею мають подібність через наявний у них референційний статус, тобто і роман, і біографічний твір спираються на правдиві факти. При цьому вони обидва мають риси фікціональності.

Учені розрізняють два аспекти фікціональності: з одного боку, це фікціональність життєпису (фіктивний спосіб впорядкування біографем), а з іншого – фікціональність наратива (фіктивні біографеми). Тому автор документальної біографії ототожнюється

із суб'єктом біографічного тексту та об'єктом його сприйняття читачем. З цього випливає, що в біографічному тексті важливу роль відіграє етос його суб'єкта, що перетворює суб'єкта документальної біографії на об'єкта *біографії як твору*. Під поняттям „етос" ми розуміємо визначення, яке існує в риториці та стосується особи оратора, тобто це складова аргументації, пов'язана з постаттю автора, який вибудовує власний образ з метою завоювання довіри аудиторії. За Арістотелем, етос стосується виключно висловлюваного всередині дискурсу. За твердженням дослідника дискурсивних практик Р. Амосі, етос знаходиться на перехресті риторики, прагматики й соціології та займає центральне місце у тріаді *етос / логос / патос*. Етос – це образ оратора, який викликає довіру в публіки, тоді як патос стосується емоцій, які оратор прагне викликати в аудиторії, а логос виступає сукупністю логічних аргументів, за допомогою яких реалізується етос і патос [6, с. 209]. Сучасний концепт етосу вибудовується на арістотелівських дискурсивних засадах, але, на відміну від давньогрецького етосу, Д. Менґно наділяє висловлювача біографічного тексту вокальністю (це психічні властивості висловлювача) та корпоральністю (це його фізичні риси), поняттями, які артикулюють тіло та дискурс, реальне й віртуальне (поза емпіричним протиставленням між письмовим та усним, матеріальним та нематеріальним). Отже, етос, як один з елементів образу автора художнього твору, вибудований із різного роду зовнішньої та внутрішньої інформації, тобто дискурсивного, до- та позадискурсивного його сприйняття реципієнтом. При цьому реципієнт біографічного тексту мусить співпрацювати з його автором, а суб'єкт біографії стає об'єктом сприйняття біографічного тексту. Сучасні мовознавці широко використовують концепт етосу для визначення репрезентації висловлювача в дискурсі, тобто парадигми текстових функцій, яких набуває автор у літературному полі. В пошуках власного енонсіативного авторитету біограф стає аналітиком, ученим, психоаналітиком. Етос є також категорією метатекстуального, тому важливо, до якого культурно-соціального середовища належить автор біографічного тексту (як скриптор), адже це впливає на горизонт очікування сприймача, а отже, на його рецепцію біографії як тексту.

Як бачимо, *біографія як текст* є категорією комплексною і проблематичною, яка виступає об'єктом як суто літературознавчих, так і міждисциплінарних досліджень, що використовують теоретико-методологічний апарат різних гуманітарних царин – філософії, антропології, когнітивної лінгвістики, соціології,

нейропсихології, прагматики тощо. Основна увага вчених скерована на визначення дискурсивного статусу суб'єкта біографії і функціонування в біографічному тексті й дискурсі фактуального та фікціонального. Оскільки різні жанрові форми містять різні пропорції репрезентації фактуального та фікціонального, біографічний текст перевизначає границі між сталими жанровими категоріями.

1. *Бахтін М.* Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / Михайло Бахтін // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / за ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 318–323.
2. *Галич О. А.* Художня біографія : проблеми теорії та історії / О. А. Галич, О. О. Дацюк, Л. В. Мороз. – Рівне, 1999. – 94 с.
3. *Дацюк О. О.* Особливості жанрової еволюції сучасної художньої біографії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 „Українська література" / О. О. Дацюк. – Рівне, 1997. – 16 с.
4. *Мороз Л. В.* Об'єктивне і суб'єктивне у жанрі літературної біографії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец.10.01.06 „Теорія літератури" / Л. В. Мороз. – Київ, 2000. – 16 с.
5. *Цяпа А.* Біографія і автобіографія: діалог про найвищу інстанцію (на матеріалі творів У. Самчука та Е. Канетті) / Андрій Цяпа // Слово і час : науковий журнал. – Липень 2006 . – Вип. 7 . – С. 35–40.
6. *Amossy R.* Ethos / Ruth Amossy // Le dictionnaire du littéraire / [dirs P. Aron, D. St-Jacques et A. Viala]. – Paris : Presses Universitaires de France. – 2002. – P. 209–210.
7. *Bourdieu P.* L'Illusion biographique / Pierre Bourdieu // Actes de la recherche en sciences sociales. – 1986. – № 62–63. – P. 69–72.
8. *Buisine A.* Biofictions / Alain Buisine // Revues des Sciences Humaines. Le Biographique. – 1991. – № 224. – P. 7–13.
9. *Cohn D.* Le propre de la fiction / Dorrit Cohn. – Paris : Seuil, 2001. – 262 p.
10. *Genette G.* Fiction et diction / Gérard Genette. – Paris : Seuil, 2004. – 236 p.
11. *Hamburger K.* Logique des genres littéraires / Käte Hamburger. – Paris : Seuil, 1986. – 312 p.
12. *Lejeune P.* Le Pacte autobiographique / Philippe Lejeune. – Paris : Seuil, 1975. – 357 p.
13. *Madelénat D.* La biographie / Daniel Madelénat. – Paris : Presses Universitaires de France, 1984. – 222 p.
14. *Madelénat D.* Biographie et roman: je t'aime, je te hais Le Biographique / Daniel Madelénat // Revue des sciences humaines. – Paris : Presses Universitaires de France, 1991. – № 224. – P. 235–247.
15. *Regard F.* Les mots de la vie : introduction à une analyse du biographique / Frédéric Regard // La biographie littéraire en Angleterre (XVII–XX siècles). Configurations, reconfigurations du soi artistique. – Saint-Étienne : Publications de l'université de Saint-Étienne, 1999. – P. 11–30.

16. *Viart D.* Essais-fictions: les biographies (ré)inventées / Dominique Viart // L'éclatement des genres au XXe siècle / [dir. MarcDambre et Monique Gosselin-Noat]. – Paris : Presses de la Sorbonne-Nouvelle, 2001. – P. 331–345.
17. *Viart D.* Dis-moi *qui* te hante. Paradoxes du biographique / Dominique Viart // Revue des sciences humaines. – 2001. – № 263. – P. 7–33.

СОВРЕМЕННЫЕ ФРАНКОЯЗЫЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ БИОГРАФИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ: ПРОЛЕГОМЕНЫ

Алина Алексеевна Громик
hromykalina@yahoo.fr
Ассистент
Кафедра романской филологии и перевода
Соискатель
Кафедра зарубежной литературы и теории литературы
Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича
Ул. Коцюбинского, 2, 58000, г. Черновцы, Украина

Аннотация. Изучены основные направления в исследовании биографии как текста во франкоязычной гуманитаристике. Определены структурные и функциональные особенности биографического текста (дискурса), в частности, как основы фикциональной биографии. Описан терминологический аппарат, который используют исследователи не только литературоведческих, но и междисциплинарных текстов, в частности, „фикциональность", „биофикция", „фикциональная биография". Разъяснены понятия агентов произведения и нарратива, акцентировано внимание на их дискурсивно-нарративных функциях, например, на соотношениях между субъектом и объектом биографии. Выяснили, что жизнеописание как нарратив в двух противоположных полях – поле референциального и поле фикционального, в том числе фикциональная биография, приобретает форму разных литературных жанров, совмещая черты фикционального и фактуального. Разграничены два полюса – „полюс романа", который изучает вопросы фикциональности и „полюс ессея", способствующий разъяснению биографического етоса, который в свою очередь играет важную роль в соотношениях етоса объекта и субъекта биографии как текста.

Ключевые слова: биографический текст, биографический нарратив, биографический дискурс, биографический етос, фактуальное / фикциональное.

MODERN FRENCH STUDDING OF THE BIOGRAPHICAL TEXTS: PROLEGOMENA

Alina Hromyk
hromykalina@yahoo.fr
Department of Roman Philology and of Translation
Department of Foreign Literature and of Theory of Literature
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
2 Kotsiubynskiy Street, 58012, Chernivtsi, Ukraine

Abstract. The article deals with the main directions of the studding of the biography as a text in the modern French humanities. We described the structural and the functional peculiarities of the biographical text (discourse), particularly based on the fictional biography. It is stressed on the terminology, which is used by scientists not only literary and interdisciplinary studies, particularly "fictionality", "biofiction", "fictional biography". Attention is given to agents of the works and of the narrative, it is stressed on their discourse and the narrative functions, particularly the relations between the author, the subject and the object of the biography. We noted that the biography as a narrative studded in two opposite fields – the field of the referential and the field of the fictional, particularly the fictional biography takes on the forms of the different literature genres, linking the features of the fictional and the factual. However, it keeps the status of the fictitious notably the works of literature. As the different genres forms contain the different proportions of the representation of the factual and the fictional the biographical text redefine the limits between stable genre categories. We are differentiated two main poles – "novel pole", which describe the fictional questions, and the "essay pole", which promote the studding of the biographical ethos, which is important in the relations between the ethos' object and the ethos' subject of the biography as a text. We stressed the scientific productivity of the ethos' concept for the representation of the speaker in the discourse.

Key words: biographical text, biographical narrative, biographical discourse, biographical ethos, factual / fictional.

References

1. Bakhtin M. Problema tekstu u lingvistytsi, filologii ta inshykh gumanitarnykh naukakh [Problem of the Text in Linguistic, Philology and other Humanities]. In: *Slovo. Znak. Dyskurs. Antolohiia svitovoï literaturno-krytychnoï dumky XX st.* Lviv, 1996, pp. 318–323. (in Ukrainian).
2. Halych O. A., Datsiuk O. O., Moroz L. V. *Khudozhnya biohrafiya: problemy teoriyi ta istoriyi* [Novelized Biography: problems of Theory and of History] Rivne, 1999, 94 p. (in Ukrainian).
3. Datsyuk O. O. *Osoblyvosti zhanrovoyi evolyutsiyi suchasnoyi khudozhn'oyi biohrafiyi* [Peculiarity of the Genre Evolution of the Modern Fiction]. Extended abstract of PhD dissertation (Ukrainian literature). Rivne State Pedagogical University. Rivne, 1997, 16 p. (in Ukrainian).
4. Moroz L. V. *Ob'yektyvne i sub'yektyvne u zhanri literaturnoyi biohrafiyi* [Objective and Subjective in the Fiction]. Extended abstract of PhD dissertation (Literary theory). Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kyiv, 2000, 16 p. (in Ukrainian).
5. Tsyapa A. Byohrafyya i avtobiohrafiya: dialoh pro nayvyshchu instantsiyu (na materiali tvoriv U. Samchuka ta E. Kanetti) [Biography and Autobiography: Dialog about the Higher Authority (U. Samchuk and E. Kanetti novels)]. *Slovo i chas,* 2006, no. 7, pp. 35–40. (in Ukrainian).
6. Amossy R. Éthos [Ethos]. In: *Le dictionnaire du littéraire*. Paris, 2010, pp. 209–210. (in French).
7. Bourdieu P. L'Illusion biographique [The Biographical Illusion]. *Actes de la recherche en sciences sociales*, 1986, no. 62–63, pp. 69–72. (in French).

8. Buisine A. Biofictions [The Biographical Fictions]. *Revues des Sciences Humaines. Le Biographique*, 1991, no. 224, pp. 7–13. (in French).
9. Cohn D. *Le propre de la fiction* [Fiction's Peculiarity]. Paris, 2001, 262 p. (in French).
10. Genette G. *Fiction et diction* [Fiction and Diction]. Paris, 2004, 236 p. (in French).
11. Hamburger K. *Logique des genres littéraires* [Logic of the Literary Genres]. Paris, 1986, 312 p. (in French)
12. Lejeune P. *Le Pacte autobiographique* [Autobiographical Pact]. Paris, 1975, 357 p. (in French).
13. Madelénat D. *La biographie* [The Biography]. Paris, 1984, 222 p. (in French).
14. Madelénat D. Biographie et roman: je t'aime, je te hais Le Biographique [Biography and Noval : I love you and I hate you Biographical]. In: *Revue des sciences humaines*, 1991, no. 224, pp. 235–247. (in French).
15. Regard F. Les mots de la vie : introduction à une analyse du biographique [The Word of the life : Introduction to the analyses of the Biographical]. In : *La biographie littéraire en Angleterre (XVII-XX siècles). Configurations, reconfigurations du soi artistique*. Saint-Étienne, 1999, pp. 11–30. (in French).
16. Viart D. Essais-fictions: les biographies (ré)inventées [Essais-fictions : (re) invented biographes]. In : *L'éclatement des genres au XXe siècle*. Paris, 2001, pp. 331–345. (in French).
17. Viart D. Dis-moi *qui* te hante. Paradoxes du biographique [Tell me *Who* Hate you. Paradoxes of the Biographical]. *Revue des sciences humaines*, 2001, no. 263, pp. 7–33. (in French).

Suggested citation

Hromyk A. Suchasni frankomovni doslidzhennia biohrafichnykh tekstiv: prolehomeny [Modern French Studding of the Biographical Texts: Prolegomena]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2014, no. 89, pp. 193–204. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 24.11.2014 р.